SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI DOMINI

BENEDICTI

DIVINA PROVIDENTIA

PAPÆ XIV.

EPISTOLA

ENCYCLICA

ad Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos & Ordinarios Italiæ.

Digitized by Google

BENEDICTUS

PAPA XIV.

Venerabilis Frater , Salutem , & Apoſtolicam Benedictionem .

VIX pervenit ad aures noſtras , ob novam controverſiam (nempe, an quidam contractus validus judicari debeat) nonnullas per Italiam diſſeminari ſententias , quæ ſanæ doctrinæ haud conſentaneæ viderentur ; cum ſtatim noſtri Apoſtolici muneris partem eſſe duximus , opportunum afferre remedium , ne malum ejuſmodi , temporis diuturnitate , ac ſilentio , vires magis acquireret ; aditumque ipſi intercludere, ne latius ſerperet , & incolumes adhuc Italiæ Civitates labefactaret .

Quapropter eam rationem, conſiliumque ſuſcepimus , quo Sedes Apoſtolica ſemper uti conſuevit : Quippe rem totam explicavimus nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus , qui ſacræ Theologiæ ſcientia , & Canonicæ Diſciplinæ ſtudio , ac peritia plurimum commendantur : Accivimus etiam plures Regulares in utraque facultate præſtantes, quorum aliquos ex Monachis, alios ex Ordine Mendicantium , alios demum ex Clericis Regularibus ſelegimus , Præſulem quoque Juris utriuſque laurea præditum , & in Foro diù verſatum adhibuimus . Diem quartam indiximus Julii , qui nuper præteriit , ut coram Nobis illi omnes convenirent , quibus naturam totius negotii declaravimus ; quod illis antea cognitum perſpectumque deprehendimus .

Poſt hæc præcepimus, ut omni partium ſtudio, omnique cupiditate ſoluti , rem totam accuratè perpen-

penderent, ſuaſque opiniones ſcripto exararent; non tamen expetivimus ab ipſis, ut judicium ferrent de contractu, qui controverſiæ cauſam initio præbuerat cum plura documenta non ſubpeterent, quæ neceſſario ad id requirebantur; Sed ut certam de uſuris doctrinam conſtituerent, cui non mediocre detrimentum inferre videbantur ea, quæ nuper in vulgus ſpargi cœperunt: Juſſa fecerunt univerſi; nam ſuas ſententias palam declararunt in duabus Congregationibus, quarum prima coram Nobis habita eſt die 18. Julii, altera vero die prima Auguſti, qui menſes nuper elapſi ſunt; ac demum eaſdem ſententias Congregationis Secretario ſcriptas tradiderunt.

Porrò hæc unanimi conſensu probaverunt.

I. Peccati genus illud, quod uſura vocatur, quodque in contractu mutui proprium ſuam ſedem, & locum habet, in eo eſt repoſitum; quod quis ex ipſomet mutuo, quod ſuapte natura tantundem duntaxat reddi poſtulat, quantum receptum eſt plus ſibi reddi velit, quam eſt receptum; ideoque ultra ſortem, lucrum aliquod, ipſius ratione mutui, ſibi deberi contendat. Omne propterea hujuſmodi lucrum, quod ſortem ſuperet, illicitum & uſurarium eſt.

II. Neque vero ad iſtam labem purgandam, ullum arceſſiri ſubſidium poterit, vel ex eo, quod id lucrum non excedens, & nimium, ſed moderatum; non magnum, ſed exiguum ſit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum ſolius cauſa mutui depoſcitur, non pauper, ſed dives exiſtat; nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplificandas, vel novis coëmendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negotiis, utiliſſimè ſit impenſurus. Contra mutui ſiquidem legem, quæ neceſſario in dati atque redditi æqualitate verſatur, agere ille convincitur, quiſquis eâdem æqualitate ſemel poſitâ, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipſius, cui per æquale jam ſatis eſt factum, exigere adhuc non ve-

re-

retur ; proindeque ſi acceperit , reſtituendo erit obnoxius ex ejus obligatione juſtitiæ , quam commutativam appellant , & cujus eſt , in humanis contractibus æqualitatem cujuſque propriam & ſanctè ſervare , & non ſervatam exactè reparare .

III. Per hæc autem nequaquam negatur , poſſe quandoque una cum mutui contractu quoſdam alios, ut ajunt , titulos , eoſdemque ipſimet univerſim naturæ mutui minime innatos & intrinſecos , forte concurrere , ex quibus juſta omnino legitimaque cauſa conſurgat quiddam amplius ſupra ſortem ex mutuo debitam ritè exigendi. Neque item negatur, poſſe multoties pecuniam ab unoquoque ſuam , per alios diverſæ prorſus naturæ a mutui natura contractus , rectè collocari & impendi , ſive ad proventus ſibi annuos conquirendos , ſive etiam ad licitam mercaturam , & negociationem exercendam , honeſtaque indidem lucra percipienda.

IV. Quemadmodum vero in tot ejuſmodi diverſis contractuum generibus , ſi ſua cujuſque non ſervatur æqualitas , quidquid plus juſto recipitur , ſi minus ad uſuram , (eo quod omne mutuum tam apertum , quam palliatum abſit) at certe ad aliam veram injuſtitiam , reſtituendi onus pariter afferentem , ſpectare compertum eſt ; Ita ſi rite omnia peragantur , & ad juſtitiæ libram exigantur , dubitandum non eſt , quin multiplex in iiſdem contractibus licitus modus & ratio ſuppetat umana commercia & fructuoſam ipſam negotiationem ad publicum commodum conſervandi , ac frequentandi . Abſit enim a Chriſtianorum animis , ut per uſuras , aut ſimiles alienas injurias florere poſſe lucroſa commercia exiſtiment ; cum contra ex ipſo Oraculo Divino diſcamus , quod *Juſtitia elevat gentem, miſeros autem facit populos peccatum* (Prov.14.34.)

V. Sed illud diligenter animadvertendum eſt , falsò ſibi quemquam , & nonniſi temerè perſuaſurum , reperiri ſemper , ac præſtò ubique eſſe , vel una cum mu-

mutuo titulos alios legitimos, vel ſecluſo etiam mutuo, contractus alios juſtos, quorum vel titulorum, vel contractuum præſidio, quotieſcumque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicumque creditur, toties ſemper liceat auctarium moderatum, ultra ſortem integram ſalvamque, recipere. Ita ſi qui ſenſerit, non modo Divinis Documentis, & Catholicæ Eccleſiæ de Uſura judicio, ſed ipſi etiam humano communi ſenſui, ac naturali rationi procul dubio adverſabitur. Neminem enim id ſaltem latere poteſt quod multis in caſibus tenetur homo, ſimplici ac nudo mutuo alteri ſuccurrere, ipſo præſertim Chriſto Domino edocente: *Volenti mutuari a te, ne avertaris*, (Matth. 5. 42.) & quod ſimiliter multis in circumſtantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero, juſtoque contractui locus eſſe poſſit. Quiſquis igitur ſuæ conſcientiæ conſultum velit, inquirat prius diligenter, oportet, verè ne cum mutuo juſtus alius titulus; verè ne juſtus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum omnis labis expers & immune reddatur.

His verbis complectuntur, & explicant Sententias ſuas Cardinales, ac Theologi, & Viri Canonum peritiſſimi, quorum conſilium, in hoc graviſſimo negotio poſtulavimus; Nos quoque privatum ſtudium noſtrum conferre in eandem cauſam non prætermiſimus, antequam Congregationes haberentur, & quo tempore habebantur, & ipſis etiam peractis; Nam præſtantium Virorum Suffragia, quæ modo commemoravimus, diligentiſſimè percurrimus. Cum hæc ita ſint, adprobamus, & confirmamus quæcunque in Sententiis ſuperius expoſitis continentur; Cum Scriptores planè omnes, Theologiæ, & Canonum Profeſſores, plura ſacrarum Literarum teſtimonia, Pontificum Deceſſorum noſtrorum Decreta, Conciliorum, & Patrum auctoritas, ad eaſdem Sententias comprobandas penè conſpirare videantur. Inſuper apertiſſimè

co-

cognovimus Auctores, quibus contrariæ Sententiæ referri debent; Et eos pariter, qui illas fovent, ac tuentur, ut illis anſam, ſeu occaſionem præbere videntur; Neque ignoramus, quanta Sapientia, & gravitate defenſionem veritatis ſuſceperint Theologi finitimi illis Regionibus, ubi controverſiæ ejuſmodi principium habuerunt. Quare has Literas Encyclicas dedimus univerſis Italiæ Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Ordinariis, ut hæc Tibi, Venerabilis Frater, & cœteris omnibus innoteſcerent; & quoties Synodos celebrare, ad Populum verba facere, eumque ſacris Doctrinis inſtruere contigerit, nihil omnino alienum proferatur ab iis Sententiis, quas ſuperius recenſuimus. Admonemus etiam vehementer, omnem ſollicitudinem impendere, ne quis in veſtris Diœceſibus audeat Literis, aut Sermonibus contrarium docere: Si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium, & ſubjectum declaramus pœnis per ſacros Canones in eos propoſitis, qui mandata Apoſtolica contempſerint ac violaverint.

De contractu autem, qui novas has controverſias excitavit, nihil in præſentia ſtatuimus; Nihil etiam decernimus modò de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diverſas abeunt Sententias; Attamen pietatis veſtræ ſtudium ac Religionem inflammandam exiſtimamus, ut hæc, quæ ſubiicimus, executioni demandetis.

Primum graviſſimis verbis Populis veſtris oſtendite, uſuræ labem ac vitium a Divinis Literis vehementer improbari; Illud quidem varias formas atque ſpecies induere, ut Fideles Chriſti Sanguine reſtitutos in libertatem & gratiam, rurſus in extremam ruinam præcipites impellat; Quocirca ſi pecuniam ſuam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fonte rapiantur, ſed potius ab illis, qui doctrinæ ac virtutis gloria ſupra cœteros efferuntur, conſilium expoſcant.

Se-

Secundo loco, qui viribus ſuis, ac ſapientiæ ita confidunt, ut reſponſum ferre de iis quæſtionibus non dubitent, (quæ tamen haud exiguam Sacræ Theologiæ & Canonum ſcientiam requirunt) ab extremis, quæ ſemper vitioſa ſunt, longè ſe abſtineant: Etenim aliqui tanta ſeveritate de iis rebus judicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia deſumptam accuſent, tanquam illicitam, & cum uſura conjunctam; Contra vero nonnulli indulgentes adeo, remiſſique ſunt, ut quodcunque emolumentum ab uſuræ turpitudine liberum exiſtiment. Suis privatis opinionibus ne nimis adhæreant; ſed priuſquam reſponſum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter cœteros prædicantur; Deinde eas partes ſuſcipiant, quas tum ratione, tum auctoritate planè confirmatas intelligent. Quod ſi diſputatio inſurgat, dum contractus aliquis in examen adducitur, nullæ omninò contumeliæ in eos confingantur, qui contrariam Sententiam ſequuntur, neque illam gravibus Cenſuris notandam aſſerant, ſi præſertim ratione, & præſtantium Virorum teſtimoniis minimè careat. Siquidem convicia, atque injuriæ vinculum Chriſtianæ charitatis infringunt, & graviſſimam Populo offenſionem, & ſcandalum præſeferunt.

Tertio loco, qui ab omni uſuræ labe ſe immunes, & integros præſtare volunt, ſuamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum legitimum ſolummodo percipiant, admonendi ſunt, ut contractum inſtituendum antea declarent, & conditiones inferendas explicent, & quem fructum ex eadem pecunia poſtulent: Hæc magnopere conferunt non modo ad animi ſollicitudinem & ſcrupulos evitandos, ſed ad ipſum contractum in Foro externo comprobandum: Hæc etiam aditum intercludunt diſputationibus, quæ non ſemel concitandæ ſunt, ut clarè pateat, utrum pecunia, quæ ritè data alteri eſſe videtur, revera tamen palliatam uſuram contineat.

Quar-

Digitized by Google

Quarto loco, vos hortamur, ne aditum relinquatis ineptis illorum Sermonibus, qui dictitant, de uſuris hoc tempore quæſtionem inſtitui, quæ ſolo nomine contineatur, cum ex pecunia, quæ qualibet ratione alteri conceditur, fructus ut plurimum comparetur. Etenim quam falſum id ſit, & a veritate alienum, planè deprehendimus, ſi perpendamus, naturam unius contractus ab alterius natura prorſus diverſam & ſejunctam eſſe; Et ea pariter diſcrepare magnopere inter ſe, quæ a diverſis inter ſe contractibus conſequuntur. Revera diſcrimen apertiſſimum intercedit fructum inter, qui jure licito ex pecunia deſumitur, ideoque poteſt in utroque Foro retineri; Ac fructum, qui ex pecunia illicitè conciliatur; ideoque Fori utriuſque judicio reſtituendus decernitur. Conſtat igitur haud inanem de uſuris quæſtionem hoc tempore proponi ob eam cauſam, quod ut plurimum ex pecunia, quæ alteri tribuitur, fructus aliquis excipiatur.

Hæc potiſſimum vobis indicanda cenſuimus, ſperantes fore, ut mandetis executioni quæcunque per has Literas a Nobis perſcribuntur: Opportunis quoque remediis conſuletis, uti confidimus, ſi fortè ob hanc novam de uſuris controverſiam in Diœceſi veſtra turbæ concitentur, vel corruptelæ ad labefactandum ſanæ doctrinæ candorem & puritatem inducantur: Poſtremò vobis, & Gregi curæ veſtræ concredito, Apoſtolicam Benedictionem impertimur.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem die prima Nov. 1745. Pontificatus Noſtri Anno ſexto.

ROMÆ, MDCCXXXXV.

Ex Typographia Reverendæ Cameræ Apoſt.